

2018-05-31

DNR Forte: 2018 – 01293

DNR Utbildningsdepartementet: U2018/00382/UH

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

FORTE

Forskningsrådet för
hälsa, arbetsliv och välfärd

Remissvar: En strategisk agenda för internationalisering (SOU 2018:3)

Forskningsrådet för hälsa arbetsliv och välfärd, Forte, har erhållit ovan rubricerade betänkande för yttrande.

Sammanfattning

Forte delar bilden av värdet av internationalisering av Sveriges högre utbildning och forskning, för att öka kvaliteten i verksamheten och för att den ska kunna utvecklas i en alltmer globaliserad värld.

- Forte välkomnar en bred politisk helhetssyn kring frågan, med samverkan och insatser för att främja lärosätenas förutsättningar. Det bredare engagemanget är dessutom avgörande för att skapa förståelse och beredskap för hur man, utanför den akademiska världen, ska kunna förstärka och dra nytta av effekterna som internationaliseringen avser att skapa i det omgivande samhället.
- Forte vill se en strategi som präglas av öppenhet och ett intresse för andra länders kompetenser, synsätt och utmaningar.
- Forte anser att det är viktigt att strategin främjar mångfald och motverkar homogenisering av de sätt som olika lärosäten väljer för sin internationalisering.

Bedömning

Som statlig forskningsfinansiär ingår Forte i en av utredningens målgrupper. Utredningen är av relevans och intresse för Forte, inte bara i egenskap av stödjande myndighet för svenska lärosäten, utan också för rådets egna internationaliseringsarbete. Forte arbetar aktivt för att stärka och tydliggöra den internationella dimensionen av vårt arbete. Till stöd för det har Forte tagit fram en internationell strategi.

Forte har i kommentarerna nedan valt att koncentrera oss på områden och sammanhang där vi ser att vi har en roll eller anledning att ge synpunkter för att vårt agerande påverkar eller påverkas av förslaget.

Forte är positiva till att inga enskilda länder pekats ut i strategin. Det är en viktig frihetsgrad för att universitet och högskolor ska kunna arbeta strategiskt med val och prioriteringar utifrån sina egna inriktningar och styrkeområden. Forte ser ett värde i att det finns en mångfald i lärosätenas vägval. Det behöver avspeglas även när lärosätens insatser utvärderas, och där förväntas de föreslagna tematiska utvärderingarna fylla en funktion. Att det i strategin ändå finns kriterier som utmärker kategorier av länder/regioner att beakta i prioriteringen är bra.

Forte stöder utredningens förslag om en reglering av rätten för både universitet och högskolor samt forskningsfinansiärer att använda andra språk än svenska i delar av sin verksamhet när det finns skäl för det.

Kommentarerna som följer är ordnade efter målen som utredningen föreslår för att nå visionen.

Mål 1: Internationalisering präglar styrningen av och vid universitet och högskolor

Utredningen lyfter behovet av att universitet och högskolor analyserar och utvecklar ett dokumenterat och strategiskt förhållningssätt för hur internationalisering ska integreras i verksamheten utifrån sina egna förutsättningar. Forte vill peka på vikten av att dessa förhållningssätt också kommuniceras tydligt både internt och externt. Det är en förutsättning för att skapa samverkan och synergieffekter mellan olika lärosätens insatser, men också med forskningsfinansiärer och andra aktörer. Ökat engagemang bygger på ökad medvetenhet och inkludering.

Mål 2: Sverige har hög attraktionskraft som studie- och kunskapsnation.

Utredningen pekar tydligt på att Sveriges attraktionskraft bygger på styrkor i våra system och svenska styrkeområden, men även öppenhet och internationella perspektiv vid svenska institutioner behöver finnas och synas. Ett starkt intresse i Sverige för andra länder och deras kvaliteter, system, kulturer och utmaningar gör svenska lärosäten och forskare till attraktiva samarbetsparter. Forte menar att det är inte bara i lärandemålen som internationell förståelse och interkulturell kompetens behöver synliggöras, utan i fler delar av verksamhetsstyrningen. Det påverkar flera mål, inte minst mål 2.

Utredningen rekommenderar forskningsfinansiärer att se över möjligheterna att i större utsträckning stötta inkommande mobilitet. Forte delar analysen av att det stödet är viktigt. Genom att erbjuda bidrag till inresande forskare, som gästforskarbidrag och postdokbidrag, bidrar forskningsfinansiärer både med ekonomiskt stöd och stöd vid rekryteringen genom bedömningen av de sökandes ansökningar. Forskare är rörligare tidigt i karriären och har ofta en vilja och en ambition att söka sig utomlands under postdoktiden. Inresande postdokforskare utgör en viktig målgrupp för strategiska internationaliseringsinsatser och finansieringsmöjligheterna är avgörande för deras val av land. Genom att erbjuda skräddarsydda postdokbidrag för inresande forskare bidrar Forte och andra forskningsfinansiärer till att göra vistelser vid svenska lärosäten attraktiva.

Mål 3: Alla studenter som tar examen från högskolan har utvecklat sin internationella förståelse och interkulturella kompetens, och Mål 4: De anställda vid universitet och högskolor, inklusive doktorander, har god internationell erfarenhet och starka internationella kontaktnät

Kring mål 3 och mål 4 och även mål 2 finns anledningar att ha helhetstänk. Insatser kan utformas så att de drar nytta av och stärker varandra, och i det strategiska arbetet finns viktiga inslag av lärande där studenters och anställdas erfarenheter behöver värdesättas internt, tillvaratas och nå ledningen. Det skulle kunna framhållas i strategin, även om det sedan är varje lärosäte som själva ansvarar för sina egna prioriteringar och specifika aktiviteter.

Utredningen rekommenderar forskningsfinansiärer i samverkan med lärosäten att verka för att internationellt rekryterade och forskare tillfälligt verksamma i Sverige ska delta i undervisningen. Där gäller det att hitta en rimlig nivå och former så att undervisningskraven på forskaren upplevs som givande och utvecklande och inte hämmande för forskarens egna utveckling eller för forskningen. Syftet med forskarens insats och dess bidrag till ett stärkt internationellt perspektiv vid lärosätet måste vara tydligt.

Utredningen föreslår att forskningsfinansiärer överväger repatrieringsbidrag för hemvändande forskare även efter andra utomlandsvistelser än postdokvistelser. Det kan kanske vara befogat i vissa fall då forskare varit borta en längre tid, men postdokforskare har i regel inte hunnit etablera sig i Sverige innan de reser och har därför särskilt stort behov av att bygga upp ett nätverk och en plattform för ta sin forskning vidare.

Mål 5: Villkoren för universiteten och högskolorna att öka strategiskt internationellt samarbete och samverkan är goda

Utredningen framhåller värdet av EU-samordningsfunktionen. I detta sammanhang bör det nationella samarbetet som forskningsfinansiärernas nyinrättade samordningsfunktion för utomeuropiska samarbeten, Intsam, står för, kunna komma lärosätena till nytta.

Mål 6: Universitetens och högskolornas möjligheter att bidra till global utveckling och till att lösa globala samhällsutmaningar är goda.

En växande del av svenska finansiärers forskningsinsatser, både nationellt och i internationella samarbeten, adresserar globala samhällsutmaningar. Här kommer även fortsättningsvis en tät dialog mellan forskningsfinansiärer och forskare att vara viktig. Kanske kommer det finnas anledning att även lärosätena inkluderas oftare i diskussionerna när de har internationaliseringsstrategier.

Mål 7: Myndighetsstödet för internationalisering av universitet och högskolor är anpassat efter lärosätenas behov

Forte ser mycket positivt på att utredningen ser behovet av att involverade myndigheter systematiskt identifierar och har mandat att undanröja hinder för lärosätenas internationalisering. Hinder som svårigheter att få arbetstillstånd och att hitta bostad kan vara avgörande, hur väl lärosäten och finansiärer än riggar med forsknings- eller studieutbytesplatser. I den samordnande organisation som utredningen ska återkomma till i slutbetänkandet, ser Forte en potential för myndigheter omkring lärosätena att förstärka varandras bidrag till att skapa goda förutsättningar för internationalisering.

Mål 8: System för uppföljning och utvärdering av internationalisering är väletablerade

Forte håller med om att tematiska utvärderingar av lärosätenas internationalisering utifrån deras egna strategier borde vara ett värdefullt komplement till utvärdering och uppföljning av internationaliseringsstrategin i ett större perspektiv. Tematiska utvärderingar liksom utvärdering av olika forskningsområden i ett internationellt perspektiv är viktiga för att omgivande myndigheter ska kunna bidra. De behövs för att

förstå variationen mellan olika områden och discipliner, vilket i sin tur är viktigt för att insatser ska bli relevanta och träffsäkra, samt motivera att resurser avsätts.

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektör Ethel Forsberg efter föredragning av strategen för internationellt arbete Tove Hammarberg.

Ethel Forsberg

Generaldirektör